

עניני

שבועות
תש"פ

בעניני יום טוב (א) [עירוב תבשילין]

17

א. המניח עירוב תבשילין ונאכל מבעוד יום

ב. עירב בלא ברכה אי איכא תקנתא שיאכל העירוב ויחזור ויניחנו בברכה

ג. המזכה עירוב לחבירו בלא שליחות אי מברך עליו, ובשאר מצוות

ד. אמירת עירוב תבשילין בלשון ארמית במקום שאין מדברים כן

א. המניח עירוב תבשילין ונאכל מבעוד יום

ל"ע במי שהניח עירוב תבשילין בברכה, ושוב רוצה מבעו"י לאכול את התבשיל שהניח לעירוב תבשילין, אי מותר לעשות כן, או דאסור משום שגורם שתהא ברכתו הראשונה לבטלה.

והנה הריטב"א בחולין דף ק"ו ב' כתב וז"ל, "והנוטל ידיו לאכילה ובירך ענט"י ואח"כ נמלך ולא אכל עכשיו אין בכך כלום, ואין מחייבין אותו לאכול כדי שלא תהא ברכתו לבטלה, דהא מכיון שנטל ידיו גמרה לה ברכת הנטילה שעליה הוא מברך, וההיא שעתא דעתו היה לאכול, וכן דנתי לפני מורי נר"י והודה לדברי", עכ"ל, והובא בשערי תשובה ריש סי' קנ"ח, ולפ"י יש לדון דה"ה בנידון דידן אף אם יאכל את העירוב אין כאן ברכה לבטלה כיון דבשעה שבירך היה בדעתו לסמוך על הנחת העירוב, ואף דלבסוף כשאכל את העירוב נמצא שאין כאן עירוב לברך עליו, מ"מ אזלי לפי שעת הברכה, וכיון דבשעה שבירך היה בדעתו לסמוך על עירוב זה אי"ז ברכה לבטלה.

ונראה דהדבר תלוי בהבנת ד' הריטב"א, דיש שהבינו דכוונת הריטב"א דכיון דבשעת הברכה היתה המצוה לפניו ורק אחר הברכה נתבטלה המצוה שפיר היה שייך כאן ברכה על המצוה העומדת לפניו^א, [ולא דמי לבירך על הלולב ונמצא שהוא פסול דבזה נתברר שלא היתה המצוה לפניו].

אבל באמת קשה לומר כן בכוונת הריטב"א דהא קי"ל דאם בירך על הפרי ונפל מידי ונמאס הוי ברכה לבטלה [וכמש"כ השו"ע סי' ר"ו סעיף ו' דצריך שיאמר בשכמל"ו על שהוציא שם שמים לבטלה], ולא אמרי' דכיון דבשעת הברכה היה הפרי ראוי לאכילה שפיר שייך כאן ברכה, ומבואר לכאן דגם היכא דבשעת הברכה היה על מה לברך כיון דלבסוף נתבטל הדבר שמברך עליו הרי"ז ברכה לבטלה. [ואולי יש לחלק בין ברכת המצוות לברכת הנהנין, שבברכת המצוות כל שהמצוה היתה לפניו שפיר מברך על הציווי, משא"כ ברכת הנהנין היא על ההנאה וזה לבסוף לא היה].

ויותר נראה בכוונת הריטב"א דכיון דמצות נטילת ידים היא לטהר ידיו לאכילה, א"כ מאחר שנטל ידיו הרי נטהרו ידיו והוכשרו לאכילה, ושפיר יש כאן מצוה גמורה לברך עליה, ואע"ג דהמצוה היא רק אם דעתו לאכול וכל שאין דעתו לאכול אינו מברך על נטילה בעלמא, מ"מ היכא דבעת הנטילה היה דעתו לאכול שפיר יש כאן מצות נטילה וחלה הברכה על נטילה זו.

ודוגמא לזה מצות שחיטה דאף אי נימא דהשוחט שלא לאכילה אינו מברך, מ"מ פשוט דאם בשעת שחיטה היה דעתו לאכול ואח"כ נמלך מלאכול אי"ז ברכה לבטלה, והטעם כנ"ל כיון דהברכה היא על השחיטה שמכשרת ומתרת הבהר לאכילה, וכיון שנשחטה הבהמה כדן והוכשרה לאכילה אין כאן ברכה לבטלה, וע"ע משי"ב בד' הריטב"א בס' ישא מדברותיך שיעורים ענינים סי' ה' ובעיונים בעניני ספיח"ע תשע"ח [גליון 3] אות ג'.

ואי נימא הכי הרי אין ללמוד מד' הריטב"א לנידון דידן בעירוב תבשילין שנאכל קודם יו"ט, דשאני הכא דכל חלות ההיתר הוא רק ביו"ט דאז רשאי לבשל על סמך אותו העירוב, וא"כ היכא דנאכל העירוב מבעוד יום הרי לא נעשה כאן היתר כלל ואין כאן על מה לברך, ורק אם אחר שנכנס יו"ט נאכל העירוב קודם שהספיק לבשל איזה דבר על סמך העירוב בזה הוא דלא הוי ברכה לבטלה כיון דכבר חל ההיתר והועיל העירוב להתיר לו לבשל לצורך השבת, אבל קודם יו"ט הרי לא חל ההיתר כלל, ולא דמי לנטל ידיו לאכילה ונמלך שכבר נטהרו והוכשרו ידיו לאכילה. [ועי' להלן עיון ב' דיש לדון בזה מטעם אחר דלא הוי ברכה לבטלה עפ"י דהחת"ס בתש"ו יו"ד סי' ש"כ].

ויש לדון דנפק"מ בכל זה גם היכא דאין העירוב נאכל, אלא שנמלך שלא לעשות שום מלאכה מיו"ט לשבת, [וכגון שנמלך להיות סמוך על שולחן אחרים באופן שע"ז אין לו צורך בעשיית מלאכה כלל], דהנה שמעתי ממרן הגר"ח קניבסקי שליט"א שמרן החזו"א אמר לו דאם אין דעתו לבשל איזה דבר מיו"ט לשבת [מלבד הדלקת הנר] יניח העירוב בלא ברכה, והיינו משום ד"ל דכל מצות ע"ת היא רק בדעתו לבשל, אבל אם אין לו שום צורך בהיתר אין כאן מצות עירוב תבשילין.

^א עי' שדי חמד אסיפת דינים מערכת ברכות ס"ק כ"ט.

ולפי"ז יש לדון היכא דאחר הנחת העירוב נמלך שלא לעשות שום מלאכה מיו"ט לשבת אי הוי ברכתו לבטלה למפרע, ולמש"נ נראה דתליא אימתי נמלך, דאם נמלך מבעו"י יש לחוש בזה לברכה לבטלה כיון דקודם שחל ההיתר כבר אין בדעתו לבשל מיו"ט לשבת, ונמצא דבשעת חלות ההיתר אין ההנחה על דעת להתירו בבישול, והרי"ז כמנ"ח שלא ע"ד לבשל, אבל אם רוצה לימלך אחר כניסת יו"ט שפיר י"ל דשרי ואין בזה משום ברכה לבטלה, כיון דבשעה שחל העירוב והותר במלאכה היה בדעתו לעשות מלאכה ושפיר חלה הברכה על ההיתר.

ב. עירב בלא ברכה אי איכא תקנתא שיאכל העירוב ויחזור ויניחנו בברכה

יש להסתפק במי שהניח עירוב תבשילין ושכח לברך עליו, אם יש לו עצה שיוכל לברך², ולכאוי יש לו עצה לאכול העירוב קודם יו"ט שע"ז נתבטל עירובו, ואז יחזור ויניח עירוב אחר בברכה, [וכע"ז דנו האחרונים שמחוייב לתקן מה שעשה, ע"י מש"כ הגרע"א בסוף דו"ח [עמו' 122] במפריש מן הרע על היפה דיש לו להישאל על הפרשתו לתקן האיסור, וכ"כ המנ"ח מצוה ע"ב [ד] לענין אם הקדים תרומה לביכורים, וע"י חזו"א דמאי סי' ד' ס"ק כ"א שג"כ כתב דהמקדים תרומה לביכורים מצוה לאתשולי לתקן האיסור].

והנה כע"ז יש לדון במי שהפריש תרו"מ ושכח לברך, דלכאוי ראוי לו לישאל על ההפרשה כדי לחזור ולברך, ולפני זמן רב נשאלו בזה מרן בעל הקה"י זצ"ל ומרן הגר"מ שך זצ"ל, והקה"י אמר דאין לו לישאל דהוי גורם ברכה שא"צ דכיון דעכשיו פירותיו מתוקנין כדת וכדין אין לו לישאל כדי לברך, והגר"מ זצ"ל אמר דלא חשיב גורם ברכה שא"צ ורשאי לישאל, וע"י במנחת יצחק ח"ט סי' קי"ח שנישאל ג"כ בזה והשואל שם הביא דנחלקו בזה הנ"ל, והמנ"ח"י שם דעתו נוטה כהקה"י עי"ש.

ולכאוי לפ"ז ה"ה הכא בעשה עירוב תבשילין בלא ברכה, לדברי הקהילות יעקב אסור לו לאכול את העירוב כדי לחזור ולעשות עירוב אחר בברכה כיון דגורם בזה ברכה שאינה צריכה.

אמנם נראה דבעירוב תבשילין ודאי רשאי לאכול העירוב ואין בזה משום ברכה שאינה צריכה, ומשום דכל חלות העירוב הוא רק בכניסת יו"ט שאז חל ההיתר לאפות ולבשל לצורך שבת, אבל עד שלא נכנס יו"ט עדיין לא נעשית המצוה כלל, וא"כ אם יאכל העירוב קודם יו"ט אין כאן גורם ברכה שאינה צריכה כיון דהמצוה עדיין לא נעשית, ושפיר רשאי לעשות עירוב אחר תחתיו ולברך עליו, ולא דמי למפריש תרו"מ בלא ברכה דהתם המצוה כבר נשלמה ונעשית לגמרי, ולהכי אסור לבטלה ולעשותה שנית בברכה משום שגורם ברכה שאינה צריכה.

והרי זה דומה למפריש תרומה לאחר ל' דמברך בשעת הפרשה, דנראה דבזה אם לא בירך בשעת הפרשה רשאי לחזור בו [אי מהני חזרה], או לאבד את הפירות של התרומה, ועי"ז לא תחול תרומה לאחר ל', ויחזור ויתרום בברכה, דהכא אינו גורם ברכה שאינה צריכה כיון דעדיין לא חלה התרומה כלל, וע"י חזרתו הוא עושה שלא תיעשה המצוה.

אלא דיש לדון בזה מטעם אחר דלא יועיל לו מה שיאכל העירוב כדי לתקן מה שעשה המצוה בלא ברכה, דהנה בתשו' חת"ס יו"ד סי' ש"כ כתב דהמפריש תרומה ובירך על ההפרשה ואח"כ נשאל עליה אי"ז ברכה לבטלה "שככה מברך וצונו להפריש תרומה חלה, וענין הפרשת תרומה חלה, הוא שישאר לו כח לשאול עליהם ובה ציוונו להפריש אותם ע"ד זה וכן עשה והפריש", והובא בפת"ש יו"ד סי' של"א ס"ק ו', וכ"כ החת"ס אהע"ז ח"ב סי' צ"ב וז"ל וברכה לבטלה למפרע ליכא דהרי אנו מברכין שציונו להפריש חלה או תרומה וכך היה מצותו להפריש באופן שיהיה לו היתר ע"י חרטה וככה עשינו והפרשנו כמצותו ומי שצויה להפריש הוא ית"ש אמר אחרים מוחלים לו ואין כאן ברכה לבטלה, עכ"ל. וע"י רש"י נדרים דף נ"ט ב', שנסתפק בזה אי הוי ברכה לבטלה למפרע, וע"ע בספר יהושע פסקים וכתבים סי' תקי"ח, ובספר נפש חיה יו"ד סי' צ"א בשם הגאון מטשעכנאו ז"ל בעל בית אברהם, ובגליון מהרש"א יו"ד סי' שכ"ג בשם החות יאיר סי' ק"ל שנקטו דכשנשאל על התרומה הוי למפרע ברכה לבטלה. וע"י מש"כ בזה בס' ישא מדברותיך שיעורים ענינים סי' ה' בארוכה.

ובספר זכר טוב סי' ט' אות י"ג כתב דלפי"ד החת"ס הנ"ל דל"ה ברכה לבטלה יש לדון בנידון הנ"ל במי שהפריש בלא ברכה דלא יועיל לו שישאל על התרומה כדי לתקן מה שלא בירך, שהרי אף כשנשאל כתב החת"ס דראוי לברך על הפרשה זו, וא"כ עדיין יש כאן הפרשה בלא ברכה, כיון דגם על הפרשה שנשאל עליה איכא ברכה, וכיון דבלא"ה לא יתוקן האיסור א"צ לישאל. [ולפי"ז ממילא דאין לו לישאל כיון דעי"ז גורם ברכה שא"צ].

ומעתה יש לדון גבי עירוב תבשילין אם בירך על העירוב ולבסוף נאכל העירוב קודם יו"ט, אי בזה ג"כ שייך סברת החת"ס דכיון דבשעה שהניח העירוב עשה כדן שפיר ראוי לברך על הפרשה כזו אף שנתבטלה לבסוף, או שמא הכא גרע כיון דעדיין לא חל ההיתר עד כניסת יו"ט וחשיב שלא נעשית לבסוף המצוה כלל, [וע"י מש"כ בזה לעיל עיון א' דאי"ז ענין לד' הריטב"א בחולין ק"י, עי"ש], ואי נימא דגם בזה שייך ברכה על הנחת העירוב, א"כ בנידון דידן שהניח העירוב בלא ברכה י"ל דלא יהני שיאכל העירוב כדי לתקן מה שלא בירך, וכסברת הזכר טוב הנ"ל, דכיון דשפיר ראוי לברך על הנחת העירוב אף שנאכל לבסוף א"כ לא הועיל לתקן האיסור במה שיאכלנו דסו"ס היה לו לברך על הנחת העירוב, וצ"ע.

² דייעוי בגר"ז סי' תקכ"ז שכתב דאין לברך אחר הנחת העירוב אם לא במקום שהוא מוסיף עכשיו איזה דבר בעשייתו שיהא לכתחילה דבזה הוי כמו נענועין שיוכל לברך אף אחר עיקר המצוה.

ג. המזכה עירוב לחבירו בלא שליחות אי מברך עליו, ובשאר מצוות

בביאור הלכה בסי' תקכ"ז סעי' ז' כתב דהמניח עירוב תבשילין לאחרים לא יברך דשמא כבר הניחו בעצמם, ומשמע דכל הטעם שמא כבר הניחו בעצמם אבל אם יודע שלא הניחו בעצמם שפיר יכול לברך על העירוב שמניח לאחרים ואע"ג שאינו שליח שלהם להנחת העירוב.

והנה יש להסתפק במי שבדק חמץ בבית של חבירו שלא בשליחותו האם הבודק מברך, [ומצוי הדבר במי שהוריו אינם שומרים תו"מ ורוצה הבן לבדוק ביתם מחמץ והאב אינו מתנגד אך אינו שולחו, וכן משכח"ל בחולה שאינו בן דעת לעשות שליח ורוצה חבירו לבדוק עבורו, אם יכול הבודק לברך על הבדיקה], דבפשוטו נראה דאין לו לברך, כיון דמה דשליח מברך כשבדק בית חבירו אין הברכה על מצוה ידידה דהא השליח אינו מצווה על בדיקה זו, אלא הברכה היא משום מצות המשלח, וא"כ היינו דוקא כששולחו לכך דע"ז מקיים המשלח מצות בדיקת חמץ, אבל היכא דלא שלחו הרי לא מתייחסת המצוה לבעלים ואין כאן מצוה שיברך עליה, [ואמנם הבית נפטר מבדיקה אכן קיום מצוה אין כאן]. וכן יש להסתפק לענין הקובע מזוזה בבית חבירו¹. וכן אם מפריש תרו"מ על פירות חבירו מדין זכין, אם מברך על כך.

[ומרן הגר"ד לנדו שליט"א אמר די"ל דהדבר תלוי אי יש דין זכין במצוות, דלפי המבואר בריטב"א ובתוס' הרא"ש ר"פ האיש מקדש דיש זכיה במצוות לגבי מצות שחיטת הפסח ועולה המצוה למשלח א"כ שפיר מקיים הבעלים מצוה ויכול לברך].

ובספר כתבי קה"י עמ"ס מנחות סי' כ"ז כתב דהקובע מזוזה בבית חבירו שלא בשליחותו אינו מברך, והעיר ע"ז שם בנו מרן הגר"ח שליט"א מדברי המ"ב הנ"ל גבי עירובי תבשילין דמשמע שאם יודע שחבירו לא הניח בעצמו שפיר מברך אף בלא שליחות, וא"כ ה"נ אם קובע מזוזה לאחר בפתח ביתו שפיר מברך הקובע אף שאינו שולחו.

ונראה דיש לחלק בזה דשאני מצות עירוב תבשילין שכל עיקרה היא להתיר, ובזה י"ל דהברכה ניתקנה על עשיית ההיתר ולא על קיום המצוה, ומש"ה אף בלא שליחות יכול לברך כיון דסו"ס הוא עושה את ההיתר, ולא איכפ"ל דאין כאן מצוה כלל כיון דהברכה אינה על המצוה כי אם על ההיתר, וכמו השוחט בהמת חבירו שלא בשליחותו דנראה דשפיר מברך השוחט על השחיטה, והיינו משום דבשחיטה נמי בפשוטו אין הברכה על המצוה שהרי אינו מצווה לשחוט בהמתו ואי בעי לא שחט ולא אכל, אלא הברכה היא על עשיית ההיתר², ומה"ט נראה פשוט דהמטביל כלי של חבירו אף שלא שלחו מברך, דהתם נמי אין הברכה על המצוה אלא על עשיית ההיתר, [ועי' ביאה"ל סי' שכ"ג ס"ז ד"ה מותר, בגדר דין טבילת כלים, ודו"ק], משא"כ בשאר מצוות כגון מזוזה ומעקה לא ניתקנה הברכה אלא על המצוה וממילא כשאחר עושה אותם בלא שליחות י"ל דאין כאן מצוה לברך עליה, וא"כ לענין מזוזה דהברכה היא על המצוה י"ל דלא יברך הקובע אם אינו עושה בשליחותו.

ומרן הגר"ד לנדו שליט"א אמר לדון בזה דבשחיטה וטבילת כלים אף אי נימא דהברכה היא על המצוה [ולא על ההיתר] שפיר מברך אף בלא שליחות, כיון דבמצוות כאלו אין המצוה מוטלת על הבעלים דוקא, אלא העושה את הדבר הוא מקיים המצוה, ואי"צ בזה לדין שליחות, ולכן השוחט והמטביל שפיר מברכים על המצוה שלהם.

ולפי סברא זו בעירוב תבשילין עדיין י"ל דהמצוה היא על המבשל דאותו שמבשל צריך שיניח עירוב, שהרי אין כאן חפץ דנימא שהמצוה היא על כל מי שמתירו, אלא הבעלים הוא שצריך את ההיתר וי"ל דהמצוה מוטלת דוקא עליו, וא"כ שוב צריך כאן לדין שליחות שיהא כאן מעשה מצוה, ולפי"ז שפיר יש ללמוד מזה גם לשאר מצוות כמו מזוזה וכדו' דסובר המ"ב דיכול אחר לברך אף בלא שליחות, [ואולי הוא מטעמא דאיכא זכין במצוות וכנ"ל].

¹ ואף דבמזוזה ודאי מקיים הבעה"ב מצוה גם בלא שליחות כיון דיש לו מזוזה בפתחו, מ"מ הרי אין מברכים אלא על מעשה הקביעות והקונה בית עם מזוזה אינו מברך עליה בשעה שקונה את הבית, וכמו שכתב הגרע"א בסוף תשו' ט' בשם הברכי יוסף ע"ש, וא"כ אף בזה י"ל דכיון דאין כאן שליחות אין מעשה הקביעה מתייחס למשלח ולא מצי לברך.

² והרמב"ם ה"ל שחיטה פ"א ה"א כתב, מ"ע שישחוט מי שירצה לאכול בשר בהמה חיה ועוף ואח"כ יאכל שנא' וזבחת מבקרך, והרמב"ם במנין המצוות מ"ע קמ"ו כתב, לשחוט בהמה חיה ועוף ואחר יאכל שנא' וזבחת מבקרך ומצאנך, והראב"ד שם השיג ע"ז, א"א זו אין לו טעם ואולי לאו הבא מכלל עשה עשה, והכס"ם שם כתב, וי"ל לדעת רבינו שהוא עשה למי שירצה לאכול בשר שישחוט או ישחוט לו אחר. ולפי"ז לדעת הרמב"ם אפשר דהברכה על מצות השחיטה, וכן משמע מהרמב"ם הנ"ל בה"ל שחיטה שכתב שם בה"ל ב', לפיכך השוחט בהמה או חיה או עוף מברך תחלה אקב"ו על השחיטה, וכי הלח"מ דכונת הר"מ דכיון שאמרנו שהשחיטה היא מ"ע לכך צריך לברך. משמע דאי לאו דהוי מצוה לא היה מברך ומבואר לפי"ז דהברכה היא על המצוה, ולא על ההיתר שחיטה לחוד, וצ"ע. ועי' ברא"ש כתובות פ"א סי' י"ב, ובהעמק שאלה שאילתא ק' אות י', ובקה"י יומא סי' כ"א ד"ה ויתבאר.

ד. אמירת עירוב תבשילין בלשון ארמית במקום שאין מדברים כן

בביאור הלכה סי' ס"ב כתב דהא דהקורא את שמע בכל לשון יצא, היינו דוקא במקומות שמדברים כן, אבל במקום שאין מדברים בלשון זה לא מהני, והביא שכן מבואר בריטב"א ריש נדרים שכתב בלשון לע"ז וער"ב הוי ככינויין דלא מהני אלא דוקא במקום שמדברים כן, ע"ש.

ויל"ע לפ"ז איך מהני לדין בעירוב תבשילין כשאומר בלשון ארמית, כמש"כ השו"ע תקכ"ז י"ב שאומר בדין יהא שרא לן לאפויי ולבשולי וכו', והרי אין מדברים בלשון זה במקומנו, ואף שהוא עצמו מבין לשון זה מ"מ הרי לא חשיב לשון אלא במקום שמדברים כן. [וכיוצא"ב שמעתי ממרן הגר"ד לנדו שליט"א להעיר גבי ספיה"ע בקהילות הנוהגים לספור בארמית. וכן יש להעיר בביטול חמץ שאנו אומרים כל חמירא וכו' בלשון ארמית, אלא דהתם מהני אף בלב, ותלוי בנידון דלהלן אי שייך בזה דינו של הטו"א].

והנה במ"ב סי' תקכ"ז ס"ק ס"ג הביא שנחלקו הפוסקים אם האמירה "בדין יהא שרא לן" וכו' לעיכובא, די"א דכל האמירה אינה אלא למצוה לכתחילה, אבל בדיעבד כיון שהניח התבשיל לשם עירוב אפי' לא אמר כלל נוסח של בהדין וכו' אינו מעכב, עיי"ש, ולפ"ז להסוברים דאין האמירה מעכבת לא תיקשי איך מועיל כשאומר בלשון ארמי שהרי מהני אפי' בלא אמירה כלל.

אמנם יש לדון בזה דאף אי אין אמירה מעכבת מ"מ אמירה שלא כדין י"ל דגרע ולא מהני, דהנה בתרומות [פ"ג מ"ח] תנן המתכין לומר תרומה ואמר מעשר לא אמר כלום, ומשמע דלא חל מידי ואף לא התרומה, והקשה בקרן אורה נדרים דף ב' א' דבשלמא המעשר לא חל כיון שלא היה בדעתו לומר מעשר, אבל התרומה מ"מ לא חלה והא חשב בלבו לעשות תרומה ותרומה חלה במחשבה, וכתב הקר"א דמוכח מזה דכיון שהיה בדעתו להוציא בפיו שהיא תרומה לא חלה התרומה במחשבה אלא בדיבור, וכ"כ הטו"א באבני שהם חגיגה דף י' א', וכתב שם להוכיח כן משבועות דף כ"ו ב' דהו"א דשבועה חלה בלב, ואעפ"כ מבואר שם דאם גמר בלבו להוציא בפיו לא חל במחשבה עד שיוציאו בפיו.¹

ולכא"ו לפ"ז אף אי אין האמירה מעכבת בעירוב תבשילין מ"מ כל שנתכין לומר בפיו לא חל העירוב אלא באמירתו, וא"כ שוב תיקשי אף לדעות אלו איך מהני אמירה בלשון ארמית כיון שאין מדברים בלשון זה במקומנו.

והנה באור שמח [סוף ה' נדרים] נקט ג"כ כסברת הטו"א הנ"ל, ונתקשה לפ"ז בדברי התוס' בפסחים דף ס"ג א' [ד"ה רבי] שדנו אם פיגול בעי דיבור או סגי אף במחשבה, וכתבו להוכיח שמחשבה אינה מפגלת מדאמר התם ר"מ דכל שלא הוציא בפיו אינו פיגול, והקשה האו"ש הא התם מיירי דגמר בלבו להוציא בפיו, וא"כ י"ל דבאמת מחשבה נמי פוסלת ורק היכא דגמר בלבו לפגל בדיבור לא הוי פיגול עד שיוציא בפיו.

ונראה ליישב דכל הך סברא דאם דעתו להוציא בפיו לא חייל במחשבה היינו דוקא בדבר שכשמוציאו בפיו הוא חל ע"י דיבור וכההיא דתרומה, דבזה אף דגלי קרא דחייל במחשבה מ"מ שייך בזה גם עשייה בדיבור, וכל היכא דמוציאו בפיו אז החלות הוא מכח הדיבור, ומשו"ה אם נתכין להוציא בפיו דעתו שיהא החלות מכח דיבורו ולא מכח מחשבתו, אבל בדבר שעיקרו בלב, הרי גם היכא דמוציאו בפיו אין מועיל בזה אלא מחשבתו ואז אין מגרע מה שדעתו להוציא בפיו, דסו"ס לעולם הוא מכח מחשבתו, ולפיכך גבי פיגול אילו היה סגי במחשבה אין משמעות לדיבורו, וא"כ אף כשבדעתו להוציא בפיו הרי הוא חל במחשבה, ושפיר הוכיחו התו' דפיגול בעי דיבור דוקא.

ולפ"ז ה"ה בעירוב תבשילין אי נימא דאין האמירה לעיכובא הרי כל חלות ההיתר הוא במחשבתו שדעתו להניח התבשיל לשם עירוב, וא"כ אף כשדעתו להוציא בפיו אין העירוב חל באמירתו אלא במחשבתו², ולכן אף אם אמר בלשון שאינו מועיל אי"ז מגרע את עשייתו ושפיר חל העירוב במחשבתו, אלא דעדיין לא נתיישב לדעת השו"ע והרמ"א דהאמירה מעכבת איך מהני האמירה בלשון ארמי כיון דלאו לשון הוא במקומנו.

ואפש"ל דאף אי האמירה לעיכובא, מ"מ כיון דעיקרו בלב וכמוש"נ והאמירה היא רק גילוי דעת מה שבלבו, בזה שפיר מהני אף בלשון שאין מדברים כן במקומנו, וסגי בזה דהוא מבין הלשון, דהדין דיבור כאן הוא רק שלא יהא דברים שבלב ולזה סגי בלשון שהוא מבין. ונראה לפ"ז דה"ה במחשבת לשמה כגון בגט וציצית ותפילין דאף להשיטות דצריך להוציא בשפתיו, מהני בזה אף בלשון שאין מדברים כן במקומו דכיון דעיקרו בלב שפיר מהני כל לשון שהוא מבין.

לע"נ

איש תם וישר רודף צדקה וחסד

ר' משה אלינסון ז"ל

ב"ר גרשון

נכד הגאון הגדול רבי מרדכי שלמה מובשוביץ זצ"ל

נלב"ע כ"ג אדר שני תשע"ט ת.נ.צ.ב.ה.

◆ משיעורי הגאון רבי ישראל אדלשטיין שליט"א ◆

◆ נכתב ע"י א' השומעים וע"ד הכותב בלבד ◆

בכל עניני הגליון

050-4178704 iyunim2@gmail.com

¹ והקרי"א הקשה מזה על הרא"ש בנדרים שם שכתב דאם נדרים היו חלים בלב לא היה צריך לדין ידות, וקשה דכיון דדעתו להוציא בפיו שוב אינו חל אלא באמירה, ואי לאו דין ידות לא היה מועיל דיבור כזה.

² א.ה. עי' בשו"ע הגר"ז סי' תקכ"ז בקו"א אות ב' שכתב לדמות דין עירובי תבשילין להסוברים דלא בעי דיבור, להפרשת תרומה שחלה במחשבה ומ"מ דעתו לפרש אינה קדושה עד שיקרא לה שם, אכן לכא"ו אי"ז ענין לכאן דהתם הוא רק קביעות זמן שרצה לעשות התרומה רק בשעה זו, אבל לא לענין דמעתה ניבעי דיבור גמור, ועי"ע בקו"א שם אות א' לענין אם אינו מבין הלשון, דמ"מ להדעות שאין האמירה מעכבת שפיר מהני אף שאינו מבין הלשון, ומבואר לכא"ו כ"נ דלא אמרי' דכיון דנתכין להוציא בפיו בעי דיבור מעליא.